

ע"פ 2221/16 - רדה טיגבה נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 2221/16

לפני: כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט נ' סולברג

המערער: רדה טיגבה

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-
יפו מיום 7.3.2016 בת"פ 14850-02-14 שניתן על ידי
כבוד השופט ד' רוזן

תאריך הישיבה: י"ט בתמוז התשע"ו (25.7.2016)

בשם המערער: עו"ד אברהם ג'אן
בשם המשיבה: עו"ד נעימה חנאווי-כראם

בשם שירות המבחן: גב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט ס' ג'ובראן:

1. לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופט ד' רוזן) בת"פ 14850-02-14 מיום 7.3.2016, במסגרתו הוטל על המערער עונש של שנתיים מאסר בפועל; שנת מאסר על תנאי למשך 3 שנים שלא

עמוד 1

יעבור עבירה לפי סעיפים 298 ו-304 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), או עבירה לפי סעיף 64 לפקודת התעבורה [נוסח חדש], התשכ"א-1961 (להלן: פקודת התעבורה); פסילת רישיון נהיגה לתקופה של 10 שנים; וקנס בסך 1,500 ש"ח.

כתב האישום והכרעת הדין

2. המערער הורשע, על יסוד הודאתו, במסגרת הסדר טיעון בעבירת הריגה, לפי סעיף 298 לחוק העונשין. יצוין, כי במסגרת הסדר הטיעון הוסכם כי המדינה תעתור לעונש מאסר לתקופה של 3.5 שנים.

על פי עובדות כתב האישום המתוקן, ביום 8.12.2013 בשעה 6:25 לערך, המערער נסע בכביש מספר 40 בנתיב השמאלי, אל עבר הצומת עם כביש מספר 4103 (להלן: הצומת). הצומת הינו צומת מרומזר ובו מעבר חצייה להולכי רגל, ובשעה האמורה תנאי הדרך ותנאי הראות היו טובים. על פי המתואר, המערער נהג בנהיגה רצופה אל תוך הצומת במהירות של 90 קילומטר בשעה, חרף העובדה שאור אדום דלק ברמזור בכיוון נסיעתו, ועל אף שרכב אחר שנסע בנתיב הימני עצר לפניו קו העצירה ופעל בהתאם להוראות הרמזור. באותו הזמן המנוח חצה את הכביש על גבי מעבר החצייה, כשהרמזור להולכי הרגל בכיוון חצייתו היה ירוק. בכניסתו אל הצומת, המערער פגע עם חזית הרכב במנוח, איבד שליטה על הרכב והתהפך בימין הדרך. כתוצאה מהתאונה נגרמו למנוח פציעות קשות, שהובילו לבסוף לפטירתו ביום 17.12.2013.

גזר הדין של בית המשפט המחוזי

3. ביום 7.3.2016 בית המשפט המחוזי גזר את דינו של המערער. בגזר דינו, בית המשפט המחוזי עמד על הערכים המוגנים אשר נפגעו מביצוע העבירה ומידת הפגיעה בהם, על הנסיבות הקשורות בביצועה, ועל מדיניות הענישה הנהוגה בה. באשר לערכים המוגנים, נמצא כי המערער במעשיו פגע בצורה בוטה בערך של קדושת החיים, וכן בערך של שמירה על חייהם, גופם וביטחונם של המשתמשים בדרך. אשר לנסיבות ביצוע העבירה, בית המשפט המחוזי עמד על כך שהמערער נהג בצורה רשלנית משלא הבחין ברמזור או ברכב שעמד בנתיב הימני וכיבד את הוראות הרמזור; התפרץ לצומת במהירות של 90 קילומטר לשעה - מהירות גבוהה ובלתי סבירה; ופגע במנוח ופצע אותו פציעה קשה שהובילה למותו. לבסוף, בית המשפט המחוזי בחן את הענישה הנהוגה בעבירת הריגה בנסיבות דומות, וקבע כי מתחם העונש ההולם בעניינו נע בין 12 ל-48 חודשי מאסר בפועל.

4. בקביעת העונש המתאים למערער, בית המשפט המחוזי בחן את נסיבותיו של המערער שאינן קשורות בביצוע העבירה. בית המשפט המחוזי התחשב במספר נסיבות לקולה, וביניהן: מצבו האישי הקשה של המערער עקב התאונה, כפי שהשתקף בתסקיר שירות המבחן שהוגש בעניינו; נטילתו אחריות על המעשים וחרטתו הכנה עליהם; הודאתו בעבירה; והיעדר עבר פלילי. מנגד, בית המשפט המחוזי עמד על הצורך בהרתעת ציבור הנהגים מפני ביצוע עבירות תנועה, ועל הפגיעה הקשה במשפחת המנוח, בפרט נוכח הייסורים בבית החולים שחוה המנוח טרם נפח את נשמתו. לנוכח כל האמור, בית המשפט המחוזי גזר את עונשו של המשיב כאמור בפסקה 1 לעיל.

תסקיר שירות המבחן

5. ביום 24.7.2016 הוגש תסקיר שירות מבחן עדכני בעניינו של המערער. מן התסקיר עולה, כי בתאריך 8.5.2016 המערער נקלט בבית הסוהר "מעשיהו" ושולב באגף מתקדמים פתוח. עוד צוין בתסקיר כי עקב מצבו הנפשי המורכב של המערער, הוא נמצא במעקב פסיכיאטרי ומקבל טיפול תרופתי, וטרם שולב במסגרת תעסוקתית או בחינוך. להתרשמותם של אנשי שירות המבחן, המערער הצליח להסתגל לתנאי המאסר, אך מצוי במצב רגשי ירוד. עוד עולה מהתסקיר, כי ביחס לעבירה עליה נידון, המערער מצטער על מעשיו ומדגיש כי העבירה נעבירה בשגגה, ללא כוונת זדון או רצון לפגיעה באחר.

נימוקי הערעור ותשובת המשיבה

6. המערער טוען בערעורו כי בית המשפט המחוזי הטיל עליו עונש המחמיר עמו יתר על המידה, ואשר אינו מעניק משקל ראוי לנסיבות לקולה המתקיימות בעניינו. לשיטתו של המערער, בהתחשב במצבו הבריאותי והנפשי מיום התאונה, ונוכח הכרתו כנכה על ידי ביטוח לאומי, לא היה מקום להשית עליו עונש מאסר לריצוי מאחורי סורג ובריח. המערער מדגיש כי עקב קשייו בהתמודדות עם התאונה, הוא טופל במחלקת בריאות הנפש, השתלב בקבוצה טיפולית ייחודית, וקיבל ועודנו מקבל טיפול תרופתי אינטנסיבי. עוד עומד המערער על מצבו המשפחתי הקשה, ועל כך שהוא מתגורר עם הוריו ואף סועד אותם. בנוסף לנסיבות אלה, המערער גורס כי יש להקל בעונשו אף מן הטעם שעובדות כתב האישום משקפות, לדידו, עבירה של גרם מוות ברשלנות - להבדיל מעבירת הריגה.

7. מאידך, המשיבה סבורה כי יש לדחות את הערעור. לעמדתה, חרף נסיבותיו הקשות של המערער - ומצבו הנפשי בפרט, העונש שהוטל עליו הולם את נסיבות המעשה והעושה ואין כל מקום להתערב בו. המשיבה עומדת על חומרת מעשיו של המערער - אשר כתוצאה מכך שנכנס לצומת מרומזר מבלי להסתכל על הרמזור, קופחו חייו של הולך רגל צעיר בעת שחצה לתומו את מעבר החצייה. יתרה מכך, המשיבה מציינת כי המערער הודה במסגרת הסדר טיעון בעבירת הריגה, והסכים לכך שהמדינה תעתור לעונש בן 3.5 שנות מאסר. לבסוף, המשיבה מדגישה כי העונש שהטיל בית המשפט המחוזי תואם את הענישה הנהוגה בגין עבירת הריגה, ואף בגין עבירה של גרם מוות ברשלנות.

דיון והכרעה

8. דין הערעור להידחות. הלכה ידועה היא שלא בנקל תתערב ערכאת הערעור בעונש אותו גזרה הערכאה הדיונית, וכי ההתערבות שמורה לאותם מקרים חריגים בהם נפלה טעות מהותית בגזר הדין, או כאשר העונש שנגזר חורג במידה קיצונית ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים (ראו: ע"פ גולאני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (28.3.2016); ע"פ 1072/15 שייניס נ' מדינת ישראל, פסקה 41 (10.11.2015)). כך בפרט, כאשר העונש נגזר במסגרת גבולותיו של טווח הענישה עליו הוסכם בהסדר הטיעון בין הצדדים - שכן בהסכמה לטווח ענישה מגולמת גם הסכמה לכך שכל ענישה בתוך הטווח המוסכם לא תחשב, ככלל, כחורגת ממתחם הסבירות (ראו: ע"פ 4441/13 פלונית נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (14.8.2014); ע"פ 7899/12 אל סעדי נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (20.3.2013)). לאחר עיון בגזר דינו של בית המשפט המחוזי ובהודעת הערעור, ולאחר שמיעת הצדדים בפנינו, הגענו למסקנה כי המקרה שלפנינו אינו נמנה על אותם מקרים חריגים המצדיקים התערבות, כפי שיפורט להלן.

9. מעיון בגזר דינו של בית המשפט המחוזי ניכר כי בית המשפט איזן ראוי בין מכלול השיקולים הרלבנטיים - לקולה ולחומרה - המתקיימים במקרה שלפנינו, לרבות נסיבותיו האישיות של המערער עליהן עמד בערעורו. אכן, אין חולק כי

לזכותו של המערער עומדות נסיבות רבות לקולה, וביניהן הודאתו בעובדות כתב האישום המתוקן ולקיחתו אחריות על מעשיו; היעדר עבר פלילי ותעבורתי; ומצבו הבריאותי ובעיקר מצבו הנפשי הקשה בשל התמודדותו עם תוצאות התאונה. עם זאת, לא ניתן להתעלם מחומרת מעשיו של המערער, אשר הורשע בעבירה של הריגה לאחר שהתפרץ לצומת מרומזר, תוך שהוא מתעלם מהאור האדום ברמזור ומהרכב שנסע לימינו שכיבד את הוראות הרמזור, ומתוצאותיהם הקשות - קיפוח חיי המנוח והמתת אסון כבד על בני משפחתו. כאמור, חומרה זו עמדה לעיני בית המשפט עת התחשב בנסיבותיו האישיות של המערער, מצערות ככל שיהיו. במצב דברים זה, איננו רואים כל מקום להתערבותנו בעונש שהשית עליו בית המשפט המחוזי.

10. יתרה מכך, בית משפט זה עמד לא אחת על תופעת הקטל בכבישים, ועל הצורך לנקוט בענישה מחמירה אשר יהא בה כדי לסייע במיגור התופעה וכן כדי לבטא את ערך קדושת החיים (ראו: ע"פ 1894/14 צ'אקול נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (13.1.2015); ע"פ 8778/09 אל היג'א נ' מדינת ישראל, פסקה 3 (6.7.2010); ע"פ 5707/16 בן הרוש נ' מדינת ישראל, פסק דינה של השופטת ע'ארבל (7.5.2007)). כך עמדה על הדברים השופטת א' פרוקצ'יה בע"פ 5167/05 מג'דוב נ' מדינת ישראל (10.10.2005):

"תופעת הפגיעות בנפש ובגוף עקב תאונות דרכים המשתוללות בכבישי הארץ מחייבת את מערכת המשפט לגייס את כוחותיה למלחמה יעילה, בכלים הקיימים, כדי לסייע במיגור מכת התאונות וקטילת חיי אדם תמימים עקב התנהגות עבריינית על הכביש. בין האמצעים הנתונים בידי מערכת המשפט, מצוי כלי הענישה. ראוי להשתמש בו באופן ששיג את תכליתו, ויביא, בין שאר האמצעים הננקטים, להחדרת המודעות לכללי המותר והאסור בנהיגה בכביש, ולסכנות האורבות מהפרתם. בתוך כך, אין להתעלם מנסיבותיו האישיות של עבריין תעבורה, אולם ברי, כי ככל שתוצאות עבריינותו חמורות יותר, כך הנכונות להתחשב בשיקולים אינדיבידואליים בענישה תלך ותיפחת" (שם, פסקה 8).

עוד ראוי לציין, ביחס לתכלית הענישה בעבירות מעין אלה, את דבריו של השופט י' עמית בע"פ 8191/08 גבארה נ' מדינת ישראל (24.5.2014):

"לא נקמנות ולא הרצון לרצות איש הם העומדים לנגד עיניו של בית המשפט בבואו לגזור דינו של עבריין, כי אם השאיפה להגשים את התכליות הניצבות בבסיסו של הדין הפלילי, בכללן תכליות ההרתעה והגמול. על בית המשפט להרים את תרומתו ולשאת במלאכת המאבק הנחוש בתאונות הדרכים, וזאת באמצעות מתן ביטוי לערך קדושת החיים על ידי הטלת ענישה מחמירה" (שם, פסקה 20).

אף שבמקרה שלפנינו הוטל עונש מאסר משמעותי, אנו סבורים כי מדובר בעונש שתואם את העבירה שבה הורשע המערער, ואשר משקף איזון הולם בין חומרת מעשיו ותוצאתם הטרגית, לבין הנסיבות לקולה המתקיימות בענייננו. אשר על כן, ועם כל ההבנה למצבו של המערער, דין הערעור להידחות.

11. סוף דבר, הערעור נדחה.

1. אני מסכים עם דברי פסק-דינו של חברי, השופט ס' ג'ובראן.

2. בנחישות ובהתרגשות טען לפנינו בא-כוחו של המערער. מדובר באיש טוב ביסודו. בקשיים עלה ארצה, במאמצים השתלב בעבודה. העובדה שהרג אדם בתאונת דרכים הייתה בו קשות. מצבו הרגשי הדרדר, תפקודו נסוג, הוא פוטר מעבודתו כמבנאי בתעשייה האווירית, ולא הצליח להשתלב עוד בתעסוקה אחרת. ניכרת אצל המערער מצוקה נפשית, חרדה, דכאון, והוא סובל מקשיי הסתגלות לחיים בבית הסוהר.

3. מצבו של המערער מעיק. אכן, במובן מסויים, גם המערער הוא קורבן של העבירה שביצע. ראוי המערער להתחשבות ולמידה של רחמים, גם בשים לב לרקע האישי, חבלי קליטה, חיים בדוחק ובצמצום, ומשבר קשה שהוא נתון בו כמתואר בתסקירי שירות המבחן. אלא שחרף משקלם המצטבר המשמעותי של השיקולים לקולא, כשהם על כף מאזניים אחת, הרי שהשיקול המרכזי שעל כף המאזניים השניה, מכריע את כולם. שומה להשית על המערער עונש מוחשי של מאסר בפועל, כפי שנעשה בבית המשפט המחוזי. נשוב לזכור ולשנן: המערער נהג במהירות של 90 קמ"ש אל תוך צומת, כשאור אדום דולק ברמזור בכיוון נסיעתו. המנוח צעד לתומו במעבר חציה, כשאור ירוק דולק ברמזור להולכי-רגל בכיוון חצייתו. התוצאה הקטלנית של התנגשות הברזל באדם היתה בלתי נמנעת. נסיעה באור אדום היא מתכון לאסון; מרשם להרג. הדעת אינה סובלת את הדבר המבעית הזה, שחוזר ושונה במקומותינו ומפיל חללים. המערער הרג אדם. תוצאת מעשהו הנה שבר והרס מוחלט. מעשה בלתי-הפיך אשר איננו בר-תיקון. הענישה צריכה להלום את התוצאה הנוראה, שאם לא כן, ערך החיים יהיה לבוז וכבוד המת יקל.

4. בשאלות ותשובות לרבי עקיבא איגר (פוזן, 1761-1837) (מהדורה תניינא, סימן ג) מצאנו סידור תשובה למי שגרם להרג נפש: "הגיעני מכתבו אשר כל הקורא יתפקקו עצמותיו על גודל הסיבה אבידת ב' נפשות פתאום ובמאורע כזה...". בנו ומשרתו של אדם "היו יושבים על העץ הקשור בעגלה", טעונה במשא, אשר נפלה, והשניים נהרגו. אותו אדם היה "קרוב למזיד להריץ הסוסים טעונים במשא ובלילה, ואדם מועד לעולם, בדבר שקרוב לפשיעה... דודאי צריך ליזהר ולחוש שמא תיפול העגלה ע"י שמריץ הסוסים בלילה...".

אכן, תאונות דרכים אינן רק נחלתה של העת החדשה וכבר היו דברים מעולם, וקיבלו ביטוי גם במשפט העברי. אותו אדם, סוחר, שפנה אל ר' עקיבא איגר, גרם למות בנו ומשרתו ברשלנות רבתי ("קרוב למזיד") ולבטח חרב עליו עולמו. השיבו ר' עקיבא איגר כך:

"לזה לדעתי הקלושה, ראשית התשובה יהיה אחרי שנהרגו בנו ומשרתו הנער ולא עשו פירות בעולם, הוא יקים זרע להם, דהיינו שעבור בנו הנהרג יחשוב באם היה זוכר להכניסו לחופה כמה היה מוציא עליו נדן ומלבושים ושאר ההוצאות, ויפריש כפי הסך ההוא שיהיה לקרן קיימת לעולמי עולמים, ומהרווחים יוחזק בן עני לגדלו וללמדו תורה וגמרא עד שיהיה בן ט"ו שנים שיוכל לשלחו ללמוד בישיבה. ואחר כך יוחזק מהרווחים תלמיד אחר, וכן לעולם, והתלמידים ההם יקראו על שם בן הנהרג שהוא מחזיקם, ואם ישאו להם נשים ויולידו בנים, הבן הבכור יקרא בשם הנהרג. ועבור הנער המשרת יקבל האיש על עצמו ליתן כל ימי חייו מידי שנה בשנה כ"ה ר"ט [= 25 רייכסטאלר - סוג מטבע] ליתן מזה שכר לימוד לבני עניים בשנה הראשונה ישלם לעשרה מלמדים עניים שילמדו יום יום שיעור לתועלת נשמות ההרוגים, ויאמרו נוסח התפילה וקדיש דרבנן, גם יפרוש סך מה שמהרווחים ישולם לאיזה לומדים בכל היא"צ [יארצייט = יום זכרון] שיעור

משניות, ולהתפלל עליהם ולומר קדיש דרבנן, כל ימי חיי האיש ההוא, ישלח ביום היא"צ שלהם עשרה אנשים על קברם לבקש עבורו מחילה.

ובעניין סיגופים, אחרי שכתב מעלת כבוד תורתו נרו יאיר שהאיש ההוא סמוך לימי זקנה, לזה ראוי להקל עליו, ולזה במשך ג' שנים יתענה ב' וה' וערב ראש חודש ועשרת ימי תשובה ולהשלים התעניות האלו, ואחרי ג' שנים יתענה בימים אלו הנ"ל עד אחר חצי היום, ואם הוא בדרך ורואה שקשה עליו התענית יפדה התענית בעד ערך ג' פעמים ח"י גדולים שיתן לעניים, וכל ימיו לא ילך לסעודת נשואין (זולת בסעודת צאצאיו או שהוא שושבין). וכל לילה קודם שהולך לישון יתודה בלב נשבר ובבכיות גדולות ולבקש מחילה וכפרה מהשם יתברך. יקבל ד' תפלותיו וצדקותיו ותעניתיו ברחמים ויכפר לו כפרה גמורה, ונפשות ההרוגים יתפייסו, ויליצו טוב בעדו. כן נראה לענ"ד".

עד כאן תשובת רבי עקיבא איגר במקרה שלגביו נשאל. עינינו הרואות, מה ארוכה ומה קשה הדרך לתשובה ולכפרה, בכלל זה הוצאות ממון, תעניות וסיגופים. פשוט וברור שכל אחד על-פי דרכו ועל-פי הכפרה המיוחדת לו. לא הבאתי את הדברים הנ"ל כדי ליישמם הלכה למעשה, אלא כדי ללמד על כך שסיגופים וחיבוטי-נפש, חרדה ודכאון, הם תוצאה אפשרית, לעיתים מתבקשת וטבעית, למעשה של נטילת חיי-אדם.

5. אין מנוס אפוא אלא לדחות את הערעור, כפי עמדתו של חברי, השופט ס' ג'ובראן. בדין נגזר על המערער לרצות שנתיים במאסר מאחורי סורג ובריח; זהו כורח המציאות.

ש ו פ ט

השופט נ' הנדל:

אני מסכים לפסק דינו של חברי השופט ס' ג'ובראן ומצטרף להערותיו של חברי השופט נ' סולברג.

ש ו פ ט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ס' ג'ובראן.

ניתן היום, כ"ח באב התשע"ו (1.9.2016).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט
